

ความยืดยาวของภพชาติ

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด (๑ สิงหาคม ๒๕๒๓)

สิ่งที่เราแก้เราถอดถอนที่เราพยายามซึ่งเรียกว่าความเพียร
อยู่เวลานี้ เป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในจิตใจของสัตว์โลกมานานแสนนาน
นับไม่ถ้วน ในภพชาติหนึ่งๆ ของแต่ละบุคคลและสัตว์ทั่วหน้า
เหล่านั้น ไม่มีอันใดยืดยาวยิ่งกว่าภพชาติที่ต่อเนื่องกันมาโดย
ลำดับ เพราะอำนาจแห่งเชื้อที่ฝังพืชไว้ภายในใจ พอฝังพืชไว้
แล้วก็ออกมาเป็นตัวผล คือ **ชาติ** แล้วก็ **ปี ทุกๆ** เลยละที่นี้ สิ่ง
นี้ถ้าไม่มีผู้ฉลาดแหลมคมมาแนะนำสั่งสอนอุบายวิธี และชี้บอก
สิ่งเหล่านี้ว่าเป็นภัยต่อสัตว์โลกแล้ว จะไม่มีใครทราบได้เลย
เพราะเป็นสิ่งที่ละเอียดมากในไตรภพ คือธรรมชาตินี้ละเอียด
ที่สุด

มีพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์เท่านั้น ที่พยายามขุดค้น
บุกเบิกมาโดยลำดับลำดับ และได้ตรัสรู้ถ่ายทอดกันมาเรื่อย ๆ
คำว่าตรัสรู้ก็คือรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งนี้ การพยายามประกอบ

บำเพ็ญบารมี หรือประกอบความเพียรทุกประการ ก็เพื่อจะแก้
จะถอดถอนสิ่งนี้แต่ยังไม่ชัดเจน ต่อเมื่อได้เข้าบำเพ็ญจนถึง
วาระที่จะผ่านพ้นสิ่งเหล่านี้ไปได้ และได้ผ่านพ้นสิ่งเหล่านี้ไป
แล้วโดยสมบูรณ์ เรียกว่าจิตบริสุทธิ์เต็มที่เพราะหมดจากสิ่ง
เหล่านี้แล้ว จึงสามารถรู้ได้อย่างชัดเจน และทรงบัญญัติตั้งชื่อ
ตั้งนามสิ่งเหล่านี้ว่าคือกิเลสนี้เป็นเรื่องใหญ่ และแยกประเภท
ออกซึ่งเป็นรากเหง้าเค้ามูลจริงๆ คือ ความโลภ ความโกรธ
ความหลง ความหลงแสดงตัวออกมาจาก**อวิชชา** อวิชชาจริง ๆ
แล้วไม่ได้หลงตัวเองแต่ทำสัตว์โลกให้ลุ่มหลงได้เพราะอวิชชา นี้
ท่านให้ชื่อว่ากิเลส

คำว่ากิเลสนี้ไม่มีที่อยู่นอกจากจิตของสัตว์โลกเท่านั้น อยู่
กับจิต ผั่งอยู่ภายในจิตอย่างแนบสนิทไม่มีทางทราบได้ ใครจะ
เรียนวิชาแขนงใด จบไตรเพทมาก็ตาม ในแหล่งโลกธาตุนี้ไม่มี
ทางที่จะทราบเรื่องเหล่านี้ และไม่มีทางจะทราบวิธีการแก้ไขสิ่ง
เหล่านี้ได้ นอกจากวิชาธรรมคือพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ท่านทรง
ดำเนิน วิชาธรรมเท่านั้นที่จะสามารถทราบสิ่งเหล่านี้ ว่าเป็นภัย

แก้ตัวเองและสัตว์โลกทั่วๆ ไปได้ และพยายามค่อยๆ เชี่ยวชาญ

แยกแยะด้วยอุบายวิธีต่างๆ มีศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ

ปัญญา เป็นสำคัญ จนสามารถแยกแยะได้ดังพระพุทธเจ้าของเราองค์ปัจจุบันเป็นตัวอย่าง

ทรงฝึกฝนอบรมพระองค์ทรงมานจนถึงขั้นสลบไสล ก็เพื่อแก้หรือปราบปรามสิ่งเหล่านี้ที่เป็นภัยให้ออกจากพระทัย แต่ก็ไม่สามารถเพราะไม่ถูกวิธี ทรงย้อนกลับเข้ามาสู่ **อานาปานสติ** อันเป็นวิธีที่ถูกต้อง พร้อมทั้งสมณะและวิปัสสนา ตลอดวิปัสสนาญาณรวมอยู่ในขั้นนี้ทั้งหมด เพราะคำว่าอานาปานสตินี้มีทั้งขั้นสมณะ มีทั้งขั้นวิปัสสนาและวิปัสสนาอย่างละเอียด โดยอาศัยอานาปานสติเป็นรากฐานแห่งสมณะก่อน เมื่อละเอียดเข้าไปจิตใจก็ซึมซาบออกไปเป็นปัญญาพิจารณา จนกลายเป็นวิปัสสนาญาณ

ท่านจึงสอนไว้ว่ากำหนดลมหายใจเข้าออก คือการกำหนดลมเข้าออกในเบื้องต้นก็ทราบเพียงลมเข้าลมออกเท่านั้น ต่อไปเมื่อกำหนดรู้ด้วยสติ ลมเข้าลมออกก็ค่อยแผ่วเบาลงไปๆ ถึง

ขั้นละเอียด พอถึงขั้นละเอียดแล้วจิตสงบ ความสงบนี้เป็นบาท
ฐานแห่งวิปัสสนา พระองค์ก็ทรงถือเอาความสงบนี้เป็นบาทฐาน
หรือเป็นต้นทุน เป็นที่ก้าวขึ้นสู่ความแยกกาย จึงเคลื่อนไหวกทาง
กิริยาของจิตได้แก่พระปัญญา พิจารณาถึงเรื่องปัจจุอาการ
อวิชชาปัจจุยา สงขาราสงขารปัจจุยา วิญญาณ นี้เข้าสู่
กระแสของจิต โดยประสับประสานกันกับส่วนร่างกาย

พอออกจากร่างกายแล้วก็ป้อนานาปานสติส่วนละเอียด ก็
พิจารณาถึงเรื่องความเคลื่อนไหวกของจิตที่แสดงมาเป็นสังขาร
ซึมซาบออกมาเป็นสัญญา ตลอดถึงแยกออกเป็นวิญญาณ
ถอยหน้าถอยหลัง หลายครั้งหลายหนด้วยความสนพระทัย
อยากทราบความจริงที่มีอยู่นั้นซึ่งกำลังแสดงความจริงอยู่ตาม
หลักธรรมชาติของตน ปัญญาย่อมทรงทราบได้เป็นลำดับ ๆ จน
สามารถแทงทะลุไปรุ่งไปหมด จึงเรียกว่า**วิปัสสนา**

เคลื่อนย้ายจากฐานแห่งสมาธิคือความสงบ แล้วก็แปร
สภาพสู่**วิปัสสนาญาณ** คือความละเอียดแห่งปัญญา จึง
กลายเป็นวิปัสสนาญาณหยั่งทราบ สามารถทำลายกิเลสอาสวะ

ซึ่งเคยหมักหมมหรือเคยฝังอยู่ภายในพระทัยของพระองค์มาเป็นเวลานาน ให้แตกกระจายในขณะนั้น เช่นเดียวกับความมืดซึ่งเคยมีมาตั้งกัปตั้งกัลป์ก็ตาม แต่พอเปิดไฟฟ้าขึ้นเท่านั้น ความมืดนั้นไม่ได้มีที่อ้างไม่มีที่ยืนยัน ไม่มีที่แข็งข้อได้ว่าข้าพเจ้าได้เคยมืดดำอยู่กับโลกอันนี้มาเป็นเวลานานแล้ว แม้จะเปิดไฟขึ้นมาข้าพเจ้าไม่ยอมหนีจากความมืด ไม่ยอมกลายเป็นจากความมืดไปเป็นความสว่าง พอไฟเปิดขึ้นเท่านั้นความมืดทั้งหลายก็กระจายตัวออกไปทันที มีแต่ความสว่างขึ้นในขณะเดียวกัน

นี่เมื่อปัญญาได้หยั่งทราบรอบจิตทุกด้าน ไม่มีมุมใดที่เหลืออยู่เลย แล้วความสว่างจ้า จิตที่บริสุทธิ์ก็แสดงขึ้นมาเต็มที่ นั่นเรียกว่าท่านตรัสรู้ สิ่งที่เคยฝังจมมาพาให้เป็นพิษแห่งความเกิดแก่เจ็บตายมานานแสนนาน ก็ได้พังทลายลงแล้วด้วย วิปัสสนาญาณที่หยั่งทราบละเอียดทั่วถึง สลัดปัดทิ้งไปหมดด้วย พระปัญญา จึงได้ทรงนำธรรมนี้ออกมา แยกประเภททั้งกิเลสประเภทนั้นๆ ทั้งธรรมเครื่องกำจัดกิเลสประเภทนั้นๆ จะควรทำอย่างไรต่อกัน

จึงมีวิธีการมากมายตามแต่จริตนิสัยของนักปฏิบัติหรือพุทธบริษัททั้งหลาย จะชอบในวิธีการใดบรรดาวิธีการทั้งหลายที่ทรงแสดงไว้แล้วนั้นแล้วนำมาประพฤติปฏิบัติ เช่นกรรมฐาน ๔๐ เป็นต้น นียกออกมาแยกออกมาเป็นอาการๆ ซึ่งล้วนแล้วตั้งแต่เป็นวิธีการที่จะทำจิตให้สงบ และก้าวเข้าสู่วิปัสสนาจนกระทั่งถึงความหลุดพ้นได้เช่นเดียวกัน นี่มีพระพุทธเจ้าเท่านั้น และมีวิชาธรรมนี้เท่านั้นที่สามารถทำลายสิ่งที่ลึกลับฝังอยู่ภายในจิต ให้เกิดเป็นพืชเป็นผลสืบเนื่องกันเป็นความทุกข์เหมือนนกกินไข่มุกโดยลำดับนี้ ได้ขาดกระจายออกไปจากใจ มีวิชาธรรมเท่านั้น ไม่มีวิชาใดในโลกนี้จะสามารถทำลายสิ่งเหล่านี้ได้นอกจากวิชาธรรม

ในวิชาธรรมทั้งหลายท่านก็สรุปความลง เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติ ย่นเข้ามาว่า **ศีล สมาธิ ปัญญา** ย่นเข้าไปจริง ๆ ก็มีสมาธิกับปัญญานี้ซึ่งเป็นหลักใหญ่ เพราะศีลเป็นผู้รักษาอยู่แล้วด้วยดี สมาธิเพื่อทะล่อมจิตเข้ามาสู่ความสงบจะได้มีกำลัง และมีความอึดตัวไม่วอกแวกคลอนแคลน ไม่หิวโหยกับอารมณ์

ต่าง ๆ ที่เคยสัมผัสสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลาไม่มีความอึดพอใน
อารมณ์นั้นๆ เมื่อจิตได้รับการบำเพ็ญโดยทางสมณะ จะเป็นวิธี
โอบทโอบาทโอบแห่งธรรมที่นำมาทำกับใจ เพื่อความเป็นสมณะก็
ตาม จิตย่อมมีความสงบตัวเข้ามา

เมื่อจิตมีความสงบตัวเข้ามาแล้วย่อมมีพลัง เพราะกระแส
ของจิตที่ซ่านไปในที่ต่าง ๆ นั้นรวมตัวเข้ามาสู่ความรู้ดวงเดียว
คือจิต เมื่อจิตได้รวมกระแสเข้ามาสู่จุดเดียว ย่อมเป็นกำลังและ
มีความอึดตัว ไม่หิวไม่โหยกับอารมณ์ต่าง ๆ ที่เคยสัมผัส
สัมพันธ์ ที่เคยหิวเคยโหยอยู่ตลอดเวลานั้น มีแต่ความอึดเอิบ
ความสงบเย็นใจ จากนั้นก็นำจิตที่มีความอึดตัวในขั้นนี้ออก
พิจารณาทางด้านปัญญา จะพิจารณาเรื่องอสุภะอสุภังความ
ปฏิกูลโสโครกในสิ่งต่างๆ ในร่างกายของตนทั้งภายนอกภายใน
หมดทั้งร่างนี้ และร่างกายของบุคคลอื่นสัตว์อื่นทั่วแดนโลกธาตุ
ให้เห็นเป็นสภาพเหมือนกันนี้หมด นี้เรียกว่า**วิปัสสนาปัญญา**

จิตเมื่อมีความสงบตัวอึดตัวแล้วเราพาทำงานแยกแยะ
พิสูจน์สิ่งต่าง ๆ โดยทางวิปัสสนา ย่อมยอมทำงานให้เราอย่าง

เต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่เกล็ดเกล็ดเพราะความหิวโหยขาดลาไป เพราะฉะนั้นสมาธิจึงเป็นเครื่องหนุนปัญญา ลบล้างกันไปไม่ได้ สมาธิกับปัญญาเป็นคู่เคียงกัน เมื่อปัญญาได้พิจารณาร่างกาย ส่วนต่าง ๆ ย่อมจะซึมซาบเข้าไปถึงส่วนทั้งหลายที่มีอยู่ภายใน ร่างนี้ทั่วถึงกัน จะพูดถึงเรื่องอสุภะคือความปฏิกูลโสโครกใน ร่างกายทั้งภายในนอกภายใน เต็มไปทั้งร่างนี้ก็เห็นได้ชัดด้วย ปัญญา จะแยกออกไปพิจารณาสิ่งภายนอกให้เป็นอสุภะอสุภัง เหมือนกันก็เป็นได้เช่นเดียวกัน เพราะเป็นสภาพเหมือนกัน

ถ้าพิจารณาถึง**ไตรลักษณ์** จะเป็นไตรลักษณ์ใดก็ตามไม่ สำคัญ ไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาทั้ง ๓ ไตรลักษณ์ในเวลา เดียวกัน เรามีความหนักแน่นมีความสนใจมีความถนัดในไตร ลักษณ์ใด จิตย่อมสัมผัสสัมพันธ์กับไตรลักษณ์นั้น นำไตร ลักษณ์นั้นเข้ามาพิจารณาเทียบเคียง เช่น อนิจจัง ความแปร สสภาพ เราจะเห็นความแปรสภาพอยู่ทุกขณะของร่างกายและ อากาของจิต เป็นที่ซาบซึ้งถึงจิตว่าเป็นความจริงอย่างนั้น แน่นนอน ทุกข์ ก็เหมือนกัน เรื่องความเป็นทุกข์ มีตรงไหนที่ไม่

เป็นทุกข์ มันก็เป็นเหมือนกัน ก็ซึ่งในเรื่องความทุกข์ที่อยู่ใน
ท่ามกลางแห่งความทุกข์แท้ ๆ

จิตของเราอยู่ในท่ามกลางแห่งความทุกข์ความ
ทรมาน ความบีบคั้นบังคับอยู่ตลอดเวลา ทำไมจึงรีบเร่งบันเทิง
จึงว่าจะมีความสุข มีความสุขที่ไหนนอกจากมีแต่ลมแต่แล้ง
หลักธรรมชาติแท้ ๆ จิตนี้ถูกบีบอยู่ด้วยอำนาจของกิเลสตัณหา
พร้อมทั้งผลของมันที่แสดงออกมาให้เป็นความทุกข์ความ
ทรมานใจ ผลิตออกเป็นร่างกายขึ้นมาเพราะพืชแห่งอวิชชานั้น
มันก็คือก้อนแห่งความทุกข์ แน่ะ เราพิจารณาแยกแยะไป
อย่างไร มันก็เป็นทุกข์ไปได้ทุกแขนงทุกแง่ทุกมุมตามแต่ความ
ถนัดใจ จนถึงกับซึ่งจริงๆ ภายในจิตใจ จะพิจารณาเป็น อนตฺตา
เราจะหาสาระแก่นสาร หาสัตว์หาบุคคล หาเราหาท่าน หาของ
เราของเขาหาที่ไหน มันเป็นสภาพแห่งความจริงอันหนึ่ง ๆ ที่
ปรากฏตัวอยู่เท่านั้น

ธรรมทั้ง ๓ ประเภทคือไตรลักษณ์นี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
เป็นแต่เพียงว่าอาการ เหมือนกับข้างหน้าข้างหลัง ข้างซ้ายข้าง

ขวาของบุคคลคนหนึ่งเท่านั้น แต่อาศัยร่างกายนี้เป็นรากฐาน
ข้างหน้าข้างหลัง ข้างซ้ายข้างขวาออกจากร่างกายอันนี้ นี้วัตถุ
หนึ่งๆ อากาโรหนึ่งๆ นั้นเหมือนกับร่างกาย ไตรลักษณ์ก็อยู่
ด้วยกันนั้นทั้ง ๓ เพราะฉะนั้นการพิจารณาไตรลักษณ์ใด จึง
สามารถซึมซาบไปถึงไตรลักษณ์ทั้งหลายได้โดยไม่ต้องสงสัย
สุดท้ายก็ลงใน **ธมฺมา อนตฺตา** ไม่นอกเหนือไปจากนี้ได้เลย วิ่ง
เข้าถึงนั่นทีเดียว นี่คือการพิจารณาขอจงทำให้จริงให้จัง

ของจริงมีอยู่แล้วในร่างกายและจิตใจของเรา ไม่เคยเสื่อม
คลายไม่เคยสูญหายไปไหน ไม่เคยด้อยไม่เคยลดความจริงของ
ตนลงไป พุดถึงเรื่อง อนิจฺจํ ก็ดี ทุกฺขํ ก็ดี อนตฺตา ก็ดี พุดถึงเรื่อง
ความเกิดแก่เจ็บตาย ความสลายพลัดพรากประการต่าง ๆ มันก็มี
สมบูรณ์อยู่ที่ร่างกายและจิตใจของเรา นี้ คำว่าจิตใจของเรา
มันมีอวิชชาอยู่ในนั้น เราจึงต้องพุดอย่างนี้ ถ้าบริสุทธิ์แล้วจิตไม่
เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่นี้มันไม่บริสุทธิ์ ธรรมชาติซึ่งเป็นสมมุตินี้มัน
มีอยู่ภายในจิตใจ จึงต้องเรียกถึงร่างกายจิตใจ มันเป็น อนิจฺจํ
ทุกฺขํ อนตฺตา ตาม ๆ กันไปหมด เพราะไตรลักษณ์มันก็มีอยู่

ภายในใจ ใจมีสมมุติ ใจมีพืช ใจจึงต้องเป็นสมมุติ ใจจึงต้องเป็นไตรลักษณ์ได้ เราต้องแยกต้องแยะให้ถึงเหตุถึงผลถึงหลักถึงฐานของมันถึงจะปลดเปลื้องไปได้

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราดำเนินอยู่เวลานี้ไม่มีอะไรขาดตกบกพร่องหรือด้อยกว่าครั้งพุทธกาล ที่พระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลายท่านทรงบำเพ็ญและดำเนินกันมา ถ้าพูดถึงเรื่องสติปัญญา ก็ทรงสอนแบบเดียวกัน การพิจารณาสภาพธรรมต่าง ๆ ด้วยสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ก็ทรงสอนแบบเดียวกันหมด เพราะสิ่งเหล่านี้มีเหมือนกัน สติเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการบำรุงเพื่อความสามารถแก่กล้า ปัญญาเพื่อความเฉลียวฉลาดเช่นเดียวกัน ความขี้เกียจขี้คร้าน ความอ่อนแอ ความเกลไถลเหล่านี้เป็นเรื่องของกิเลสเหมือนกันหมดกับครั้งนั้นครั้งนี้ ใครมีความขยันหมั่นเพียร ใครมีความอุตสาหะพยายาม ใครเป็นนักใคร่ครวญพิจารณาทั้งข้างนอกข้างในอยู่โดยสม่ำเสมอด้วยความมีสติ ผู้นั้นจะก้าวไปได้เร็วผิดปกติอยู่มาก หลักการดำเนินให้ดำเนินอย่างนี้

เราอย่าคาดอย่าหมายมรรคผลนิพพานว่าจะอยู่ในสถานที่ใด นอกจากจะสนใจจุดคั่นลงในวงแห่งสังขารมนี้ ให้รู้แจ้งเห็นจริงในความจริงทั้งหลาย ที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศไว้เป็นเวลา ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้วว่า **ทุกข์ อริยสัจ** ทุกข์เป็นสภาพแห่งความจริงอันหนึ่ง **สมุทัย อริยสัจ** สมุทัยก็เป็นความจริงอันหนึ่ง กิเลสมันก็เป็นความจริงของมัน **มคฺค อริยสัจ** เครื่องดำเนินเพื่อแก้กิเลสต้นหาอาสวะประเภทต่าง ๆ ก็เป็นความจริงอันหนึ่ง นิโรธคือความดับสนิทแห่งทุกข์เพราะอำนาจแห่งมรรคทำหน้าที่โดยสมบูรณ์แล้ว ก็เป็นธรรมของจริงอันหนึ่ง ให้จุดคั่นลงที่ตรงนี้

ไม่มีสิ่งใดที่จะกีดกันมรรคผลนิพพาน กาลสถานที่ไม่มีอำนาจเท่ากิเลสที่มีอยู่ภายในจิตใจของเรา เป็นธรรมชาติที่กีดกันมรรคผลนิพพาน เพราะฉะนั้นจงฟาดฟันกิเลสทั้งหลายซึ่งเป็นสังขารแต่ละอย่างๆ นั้นลงที่ดวงใจของเรา อันเป็นสถานที่อยู่แห่งกิเลสทั้งหลายนี้ด้วยมรรค คือ **ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา** ซึ่งเป็นเรื่องของมรรค เอาให้เหล็กแตกกระจายลงที่ตรง

นี้ คำว่านิโรธคือความดับทุกข์นั้นเป็นสิ่งที่จะแสดงตัวขึ้นมาตามอำนาจแห่งมรรคที่ทำหน้าที่ได้มากน้อยเพียงไร

ถ้า**มรรค**มีกำลังเต็มที่ คือ สติปัญญามีความเฉลียวฉลาดสามารถปราบกิเลสได้หมด คือโดยประการทั้งปวงไม่มีสิ่งใดเหลือแล้ว **นิโรธ**คือความดับทุกข์ก็ดับสนิท เพราะกิเลสอันเป็นเหตุให้เกิด**ทุกข์**นั้นดับไปแล้วอย่างสนิท ทุกข์จะออกมาจากไหน จะเกิดมาจากไหน เมื่อต้นเหตุของทุกข์ได้ดับไปแล้ว มันอยู่ที่ตรงนี้เป็นที่อยู่ทั้งกาย รวมลงแล้วอยู่ที่ใจ กายกับใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน

อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นถือหมด ไม่ว่าจะป็นอวัยวะส่วนใด เป็นเรื่อง**สมุทัย**ของจิตทั้งนั้น เพราะอำนาจแห่งอุปาทาน

อุปาทานสืบเนื่องมาจากความสำคัญผิด ความลุ่มหลง เพราะฉะนั้นจึงต้องแก้กันด้วยสติปัญญา มีศรัทธาหรือความเพียรเป็นเครื่องสนับสนุน ทำให้จริงให้จ้งอย่าทำเลาะแหละ

เรามีบกพร่องตรงไหนให้ทราบ ว่า ความบกพร่องนั้นคือกิเลส อย่าเข้าใจว่าความบกพร่องนั้นเป็นของดี เป็นอรรถเป็นธรรม เช่นความท้อถอยความอ่อนแอ ความโง่ก่งวง ความขี้เกียจ

อ่อนแอเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นบริษัทบริวารของกิเลสทั้งมวล ที่คอยกระซิบบกระซิบคอยกล่อมเราให้พลังให้ผลอให้เคลิ้มหลับไปทั้งนั่งทั้งที่ทำความเพียรอยู่นั้น ล้วนแล้วตั้งแต่เป็นอุปายวิธีการของกิเลสทั้งมวล

ไม่ได้อยู่ที่ไหนกิเลส อยู่ที่ใจ ในขณะที่เรากำลังประกอบความพากเพียรอยู่นั้นแล กิเลสก็อยู่ในที่นั้นด้วย ถ้ามีสติตั้งตั้งอยู่เมื่อไร เรื่องของกิเลสต่าง ๆ ก็ไม่แสดงความรุนแรงขึ้นมา มาก ถ้าจิตแยกออกจากองค์แห่งความเพียรเมื่อไรแล้ว พึงทราบ ว่ากิเลสทำหน้าที่แทนความเพียรโดยไม่ต้องสงสัย นี่เป็นสิ่งสำคัญ ผู้ปฏิบัติจงสังเกตอาการของจิตที่คิดปรุงแต่งในสิ่งต่างๆ ว่าเป็นเรื่องของสติปัญญา หรือเป็นเรื่องของกิเลสในขณะที่ประกอบความเพียร ส่วนมากมักจะเป็นเรื่องของกิเลสออกแสดงตัวผ่านพ่านอยู่บนเวทีแห่งความเพียรของเรา

นั่งภาวนาจิตใจหาความสงบไม่ได้ก็เพราะกิเลสทำงาน จิตพุ่งซ่านรำคาญ ทำให้ผลอไผลอยู่เรื่อยๆ นั่นละกิเลสมันมาตัดมารังควาน มากี่คิดมาขวางให้สติปัญญาขาดวรรคขาดตอน ผล

ที่จะพึงได้รับเป็นความสงบจึงไม่ค่อยปรากฏ เพราะกิเลสมาทำการกีดขวาง โดยที่เราไม่รู้สึกรู้สีกตัวอยู่ในขณะที่เราประกอบความเพียร นั่งสมาธิภาวนาอยู่นั้นแล เติบจนกรรมก็เหมือนกัน ถ้าจิตเผลอคิดส่งไปไหนและอารมณ์อันใด ร้อยทั้งร้อยเป็นอารมณ์ของสมุทัยคือกิเลสทั้งมวล แล้วเราจะหวังเอาผลคือความสงบเย็นใจหรือความเยือกเย็นมาจากไหน เมื่อมีแต่กิเลสทำหน้าที่ของตนอยู่บนความเพียรในท่าต่าง ๆ ในอิริยาบถต่าง ๆ ของเราแล้ว เราจึงควรคิดให้มากในสิ่งเหล่านี้

ธรรมของพระพุทธเจ้านั้นเราทราบแล้ว และเป็นความจริงเต็มส่วนอยู่แล้วว่าเป็นสิ่งที่เหนือกิเลส ธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่เหนือกิเลส ไม่เช่นนั้นมันไม่สามารถจะปราบกิเลสให้อยู่ในเงื้อมมือหรือให้สิ้นซากไปได้ เราจงนำธรรมที่เหนือกิเลสนั้นเข้ามาใช้อยู่เสมอ เช่น สติปัญญา ความเพียรก็ให้เหนือกิเลส ความอดความทนก็ให้เหนือกิเลส สติที่ตั้งรักษาตัวเองก็ให้เหนือกิเลส ปัญญาอุบายเยือกเย็นต่าง ๆ ที่จะปลดเปลื้องสิ่งจอมปลอมคือกิเลสทั้งหลายออกไปนั้นก็ให้เหนือกิเลส เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างที่เรา

พร้อมมูลไปโดยลำดับเหนือกิเลสอยู่โดยลำดับแล้ว กิเลสจะไม่
มาทำงานบนเวทีแห่งความเพียรของเราได้เลย

ส่วนมากมีแต่กิเลสทำงานอยู่บนเวทีแห่งความเพียรของเรา
โดยที่เราไม่รู้สึกรู้หาย เรามีแต่หมายลมหมายแล้งไปอย่างนั้นว่าเรา
ทำความเพียร เดินจงกรมได้เท่านั้นชั่วโมง นั่งสมาธิภาวนาได้
เท่านั้นชั่วโมง ประกอบความเพียรอยู่ในท่าต่าง ๆ ได้เท่านั้น
ชั่วโมงได้เท่านั้นนาที่ เป็นแต่เพียงความคาดความหมาย
ความคิดเอาลมๆ แล้งๆ หลักธรรมชาติแท้เราหาทราบไม่ว่า
เวลาเท่านั้นชั่วโมงเท่านั้นชั่วโมงในความเพียรท่าต่างๆ นั้น มัน
ล้วนแล้วแต่เป็นทำความเพียรของกิเลสมาทำงานอยู่ในวงแห่ง
ความเพียรของเรา ผลจึงไม่ค่อยปรากฏ นี่เป็นสิ่งที่เราควรจะคิด
ให้มาก

ผู้ต้องการธรรมให้เหนือกิเลสต้องได้ผลิตขึ้นเสมอ ต้องตั้งสติ
ความเพียรหนุนตัวเองเข้าไปเสมอ ความอดความทนต้องให้
เหนือกิเลส กิเลสจะทำให้อ่อนแอ จะทำให้ขี้แย จะทำให้อ่อน
เปียกไปหมด ความเพียรต้องให้มีความเข้มแข็ง มีความขยัน มี

ความอดทน มีความเข้มแข็ง นี่แก้กันกับกิเลสประเภทนั้น ๆ
ความซึมเซา ความไม่คิดอ่าน ความไม่เอาไหน ล้วนแล้วแต่เป็น
โมหะคือกิเลสประเภทครอบงำให้มีมิดปิดตา

ให้พยายามใช้สติปัญญาสอดส่องพิจารณาหาเหตุหา
ผล ทั้งใกล้ทั้งไกลแยกแยะ ด้วยความรู้สึกรู้สึกละเอียดเป็นเครื่องกำกับ
การพิจารณาของตนอยู่เสมอ ชื่อว่าเราทำความเพียรอยู่ในวง
ความเพียร ไม่ใช่กิเลสมาทำหน้าที่ของเขาอยู่ในวงความเพียร
หรือบนเวทีความเพียรของเรา นี่เป็นหลักใหญ่ที่เราทั้งหลายจะ
พิจารณาให้ถึงใจ

ผู้ต้องการมีความเฉลียวฉลาดเพื่อปราบปรามกิเลสให้อยู่ใน
เงื้อมมือ ต้องผลิตความเฉลียวฉลาดให้ทันกับกลมายาของกิเลส
ซึ่งมีความแหลมคมมาก ในโลกธาตุนี้ไม่มีอุบายใดที่จะแหลม
คมยิ่งกว่ากลมายาหรืออุบายของกิเลส ซึ่งเคยครองหัวใจสัตว์
โลกมาเป็นเวลานาน นี่หัวใจเราก็ต็มไปด้วยสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว
สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ฉลาดเหนือหัวใจเรา จึงได้ครองหัวใจเรา

ทีนี้เราพยายามนำสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรอันเป็น
ฝายธรรมนี้เข้าไปชะล้าง เข้าไปกำจัด เข้าไปปราบปราม เข้าไป
ทำลาย ให้สิ่งเหล่านั้นสลายหายสูญไปโดยลำดับๆ จนกระทั่งไม่
มีสิ่งใดเหลืออยู่ภายในจิตใจนั้นเลย เหลือแต่ธรรมล้วนๆ เป็น
ธรรมแท้ธรรมบริสุทธิ์ ธรรมโดยหลักธรรมชาติ เมื่อถึงขั้นนั้นแล้ว
เรายังรู้เรื่องได้ชัดเจนว่า อ้อ การที่ความเคลื่อนไหวไปมาของจิต
แต่ละอาการ ๆ นี้ ล้วนแล้วตั้งแต่เป็นเครื่องเชิดของกิเลสทั้งมวล
กิเลสอยู่ฉากหลัง

ทีนี้พอกิเลสนั้นสิ้นไปแล้ว อาการใดแสดงออกก็เป็นไปตาม
หลักธรรมชาติของตน ชั้นนี้ก็เลยกลายเป็นชั้นนี้ล้วนๆ เพราะไม่มี
สิ่งมาบังคับ นอกจากธรรมซึ่งเป็นเจ้าของ ธรรมเป็นเจ้าของก็
ไม่ได้ยึดชั้นนี้ทั้ง ๕ นี้ว่าเป็นตน เราจึงจะเห็นได้ชัดว่าไม่มีสิ่งใดที่
จะก่อกวนหรือยุแหย่ทำลายบีบคั้นให้ได้รับความทุกข์มากน้อย
นอกจากกิเลสเท่านั้น เมื่อกิเลสสิ้นลงไปจากจิตใจแล้ว ไม่มีอัน
ใดที่จะมาทำลายเลย ไม่มีอันใดที่จะมาทำจิตให้กระเพื่อมไป
ด้วยความขุ่นมัวมัวสุมหรือได้รับความทุกข์ความทรมาน มีแต่

ความเป็นอิสระอยู่โดยลำพังตนเองโดยหลักธรรมชาติ เป็นอ
กาลิกจิต อกาลิกธรรม หากกาลสถานที่ไม่ได้ เป็นหลัก
ธรรมชาติอยู่นั้นตลอดอนันตกาล

เพราะฉะนั้นท่านผู้ที่สิ้นจากสิ่งกดขี่บังคับ กลายมาเป็นจิต
อิสระแล้วท่านจึงไม่หมายป้าช้า ไม่หมายการเกิดการตาย ไม่
หมายสถานที่นั้นที่นี้ สูง ๆ ต่ำ ๆ ภพนั้นชาตินี้อะไรท่านไม่หมาย
เพราะท่านเจอความจริงความเหมาะสมความพอดี ความอิมพอ
เต็มหัวใจแล้ว ไม่ได้หิวโหยเหมือนอย่างแต่ก่อน เพราะอำนาจ
ของกิเลสพาให้สัตว์โลกหิวโหยไม่มีความอิมพอเลย พอจิตได้
เป็นอิสระเต็มได้ด้วยธรรม ธรรมกับจิตกลายเป็นอันเดียวกันแล้ว
จึงหมดความหิวโหย เป็นความพอตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่คาดโน้น
คาดนี้อดีตอนาคต สถานที่นั้นที่นี้ ซึ่งเป็นเรื่องของสมมุติที่เคย
หลอกมานาน เป็นอันว่าหมดปัญหาไปโดยสิ้นเชิง เหลือแต่หลัก
ธรรมชาติล้วนๆ นั้นแหละพระขีณาสพทั้งหลายท่านเป็นอย่าง
นั้น

เวลาธาตุขันธ์สลายลงไปก็เป็นเรื่องของธาตุของขันธ์
สลายตัวลงไป โดยที่ท่านทราบไว้รอบคอบหมดแล้ว ทราบไว้
ตลอดทั่วถึงแล้วตั้งแต่ตรัสรู้แล้วนั้น บรรลุธรรมแล้วนั้น เมื่อถึง
กาลเขาจะทำหน้าที่ตามความสัตย์จริงที่ได้ทราบไว้แล้วก็จะมิ
ปัญหาอะไร ปล่อยลงไปตามสภาพแห่งความสลายเพราะมา
จากสิ่งผสม เมื่อผสมกันแล้วก็ต้องสลายจากความผสมนั้นลง
ไปสู่ธาตุเดิมของตน จิตผู้ไม่มีความบกพร่องต้องการสิ่งใด
บรรดาสมมุติที่อยู่ในโลก แม้แต่ขันธ์ใดขันธ์หนึ่งเป็นต้น ย่อมเป็น
จิตที่หายห่วงหายกังวล อนาลโย อยู่ด้วยความพอตัว ไม่ต้อง
พึ่งพึ่งอิงอาศัยอันใดอีกแล้ว เพราะทั้งหมดนั้นเป็นสมมุติทั้งหมด
จิตนี้เป็นวิมุตติหลุดพ้นแล้ว จึงไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือไม่ข้องแะ
กับบรรดาสมมุติใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะได้รู้แจ้งแทงตลอดหมดแล้ว
นี่คือผลแห่งการปฏิบัติทางด้านจิตตภาวนาของผู้มีความ
พากเพียรเต็มเม็ดเต็มหน่วย

จะไม่คาดไม่หมายถึงเรื่องภพเรื่องชาติว่าจะเกิดในสถานที่
ใด พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปนานแล้วหรือไม่นานเพียงใด จะไม่

ไปยุ่ง นอกจากทำงานอยู่ในวงสังฆกรรมตามที่พระพุทธเจ้าทรง
สอนแล้วอันเป็นธรรมของจริงแท้ ของจริงของแท้ ๔ อย่าง ทุกข์
ดับไปแล้วเพราะสมุทัยดับไป ด้วยอำนาจของมรรคมีสติปัญญา
เป็นสำคัญ นิโรธเป็นกิริยาอันหนึ่งแห่งความดับทุกข์เท่านั้น ผู้ที่รู้
ว่าทุกข์ สมุทัย หรือนิโรธทำงานสำเร็จเสร็จสิ้นลงแล้วนั้นคือผู้
บริสุทธฺิ ผู้นี้ไม่ใช่สังฆกรรม เป็นธรรมชาติที่เหนือสังฆกรรมนี้โดย
ประการทั้งปวง

เพราะสังฆกรรมทั้ง ๔ นี้ยังเป็นสมมุติ มรรคคือ คีล สมาธิ
ปัญญา ก็เป็นสมมุติ แต่เป็นสมมุติฝ่ายแก้ เป็นสมมุติฝ่าย
ปราบปรามสิ่งที่เป็นข้าศึกคือสมุทัย นิโรธก็เป็นสมมุติ ผู้ที่รู้ว่า
ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทำงานเสร็จโดยสมบูรณ์แล้วนั้น คือจิต
ที่บริสุทธฺิเต็มที ผู้นี้แลผู้หมดปัญหา หมดลงที่จิตใจไม่หมุดอยู่ที่
ไหนนะ หมุดอยู่ที่จิตใจนี้เป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นจงพยายาม
ถอดถอน รื้อถอน ปราบปรามสิ่งที่เป็นข้าศึกซึ่งหุ้มห่อปิดบังจิต
ให้มีมิติเปิดตานี้ออกให้สว่างกระจ่างแจ้ง ด้วยความพากเพียรมี

สติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะสามารถทราบหรือสามารถทำลายสิ่ง
ทั้งหลายเหล่านี้ได้ นี่เป็นจุดสำคัญของผู้บำเพ็ญ

เราเป็นนักปฏิบัติ เป็นพระ มีหน้าที่ที่จะรื้อถอนกิเลสตัณหา
อาสวะออกจากจิตใจ ให้ถือว่างานนี้เป็นงานสำคัญสำหรับของ
พระ เป็นคู่ชีวิตจิตใจของเราแท้คือความเพียรเพื่อถอดถอนกิเลส
เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เป็นงานที่ชอบธรรม เป็นงานที่ชอบ
ยิ่ง เป็นงานที่เหมาะสมกับผู้มีความมุ่งมั่นต่อความพ้นทุกข์
นอกจากนั้นเป็นกรณีพิเศษ มีหน้าที่ที่ยังย่อนเข้ามาเป็นความ
กังวลและเป็นข้อกีดต่องานอันสำคัญนี้อีกด้วย จึงไม่ควรกังวล
กับงานใด

เฉพาอย่างยิ่งในพรรษาโดยเฉพาะวัดป่าบ้านตาดนี้ ได้เปิด
โอกาสให้หมู่คณะประกอบความพากเพียรเต็มสติกำลัง
ความสามารถของตน โดยไม่ให้มีงานใดเข้ามายุ่ง แม้แต่เวลา
อื่นๆ เราก็ระมัดระวังมาก งานหยาบอันจะทำลายงาน
ละเอียด เช่น มรรคหยาบ เช่นว่าสัมมากัมมันตะ งานหยาบจะ
มาทำลายสัมมากัมมันตะอันเป็นงานละเอียด งานละเอียดคือ

งานประกอบความเพียรเพื่อชำระกิเลส งานนอกนั้นจัดนั้นทำนี้
ยุ่งไปหมดนั้นเป็นงานกังวล เราจึงไม่ให้มีถ้าไม่จำเป็นที่จะต้องมี
จริง ๆ

เพราะงานนี้เป็นงานสาระสำคัญแก่เรามากที่สุดทีเดียว
พระพุทธเจ้าท่านได้หลุดพ้นจากทุกข์เพราะงานนี้ ผลของงานนี้
คือความหลุดพ้นของพระพุทธเจ้า ผลของงานนี้คือความหลุด
พ้นของสาวกทั้งหลายท่าน งานนี้หมายถึงงานเดินจงกรม นั่ง
สมาธิภาวนา ถือ **เกสา โลมา นขา ทนต์ ตโจ และอาการ**
๓๒ เป็นงานอันสำคัญพิจารณาคลี่คลายให้เห็นตามหลัก
ความจริงทุกสัต์ทุกส่วน จะแยกเป็นทาง**อสุภะอสุภัง**ก็รอบทิศ
รอบด้านไม่สงสัย จะแยกเป็น **อนิจจัง ทุกขัง อนตตา** ในชั้นนี้ทั้ง
๕ นี้เต็มอยู่แล้วด้วย อนิจจัง ทุกขัง อนตตา เป็นของจริงล้วน ๆ
เป็นไตรลักษณ์ล้วน ๆ อยู่แล้ว นอกจากปัญญาไม่เกิดหรือ
ปัญญาเซ่ออยู่เท่านั้นจึงไม่มองเห็นความจริงที่มีอยู่

เมื่อปัญญาได้ผลิตตัวขึ้นมาสมควรที่จะทราบความจริงที่มี
อยู่แล้วทำไมจะไม่ทราบได้ ต้องทราบได้โดยสมบูรณ์ไม่ต้อง

สงสัย เมื่อทราบ อนิจจัง ทุกขัง อนตตตา ทั้งธาตุทั้งชั้น ทั้งสิ่ง
แทรกสิ่งอยู่ภายในจิตหรือซึมซาบอยู่ภายในจิต ผังจมอยู่ภายใน
จิต ว่าเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนตตตา ด้วยกันแล้ว เป็นสิ่งที่จะควรสลัด
ปัดทิ้งโดยประการทั้งปวงด้วยกันแล้ว สิ่งเหล่านี้ย่อมจะสลายลง
ไปด้วยอำนาจของปัญญาเช่นเดียวกันหมด

จึงขอให้ท่านทั้งหลายมีความมั่นใจต่อการประพฤติปฏิบัติ
หน้าที่การงานของตนอันเป็นความเหมาะสมแล้วนี้ ให้มีความ
เจริญด้วยความพากเพียร ด้วยสติปัญญาศรัทธาความเพียรของ
ตนอย่าได้ลดละ ให้ถือว่านี่เป็นที่พึงของเราแท้ นอกนั้นไม่ใช่ที่
พึง แม้แต่ร่างกายยังพึ่งมันไม่ได้ วันหนึ่ง ๆ มันรบกวนเราขนาด
ไหนเห็นไหม เราไม่สังเกตบ้างหรือ เดียวหิวเดียวกระหายเดียว
เจ็บนั้นปวดนี้ รบกวนตลอดเวลา ทั้งหลับทั้งนอนทั้งกินทั้งขับทั้ง
ถ่าย ล้วนแล้วแต่เป็นการรบกวนของธาตุของชั้น

ถ้าสติปัญญามีอยู่แล้ว จะทราบความสัมผัสสัมพันธ์แห่ง
การรบกวนนี้อยู่ตลอดเวลา แล้วไหนจะมาถือว่าเป็นเราเป็นของ
เรา พอจะภาคภูมิใจกับสิ่งเหล่านี้ นอกจากจิตที่จะถอนตัวออก

จากความห่วงใยพัวพันนี้ โดยบริสุทธิ์พุทธโธแล้วเป็นเอกสิทธิ์
เป็นอิสระเสรีภายในตนเท่านั้น ไม่มีอย่างอื่นที่เราจะเป็นที่มั่นใจ
มีเท่านั้นเป็นหลักแห่งความมั่นใจของเรา จึงขอให้ท่านทั้งหลายมี
ความตั้งอกตั้งใจ

การแสดงธรรมก็หยุดเพียงแค่นี้

พูดท้ายเทศน์

อุบายวิธีการใดที่ได้สอนลงไปนั้นนะ เราเป็นที่แน่ใจ สอน
ด้วยความแน่ใจ ให้ปฏิบัติได้เลย เราไม่สงสัยในการสอนหมู่
เพื่อนว่าเห็นจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เราแน่ใจทุกบททุกบาท ทุก
อุบายวิธีการที่ได้เคยปฏิบัติและได้เคยผ่านมาแล้วประจักษ์ใจ
นำมาสอนหมู่เพื่อน จึงกล้าพูดได้ตามที่ได้ผ่านมาแล้วนั้น การ
ต่อสู้กับกิเลสถ้าเราไม่ได้ผ่านมาเสียก่อนนี้ลำบากมาก จึงต้อง
อาศัยผู้ที่ได้ผ่านมา เช่น ครูบาอาจารย์ท่านเคยปฏิบัติเป็นที่

เข้าใจมาเรียบร้อยแล้ว ท่านสอนเราจุดไหนถูกๆ ให้เรายึดหลัก
นั้นไว้อย่าให้เคลื่อนคลาด นี่เป็นหลักสำคัญทีเดียว

ในโลกอันนี้ไม่มีอันใดไม่มีสิ่งใดที่จะลำบาก ที่จะต่อสู้ยากยิ่ง
กว่ากิเลส เพราะกิเลสมันเหนื่อเราอยู่แล้วโดยปกติ ธรรมเราฟัง
จะมีมาจะไปเหนื่อกิเลสได้ยังไง จึงต้องผลิตขึ้นเรื่อยๆ ความ
เพียรผลิตขึ้นจนเหนื่อกิเลส สติปัญญาผลิตขึ้นให้เหนื่อกิเลส
เมื่อเหนื่อแล้วกิเลสก็ลดลงไปๆ ทีแรกนี่เดินไปที่ตรงไหนถ้าหาก
เราเทียบทางด้านวัตถุ มีแต่ขวากแต่หนามเต็มไปหมดจนหาที่
เหยียบย่างเท้าลงไปไม่ได้นั่นแหละ มันเต็มไปด้วยขวากด้วย
หนามคือกิเลส ความเพียรจะในท่าใดอิริยาบถใดก็ตามมันมีแต่
กิเลสช่องสุขอยู่ตลอดเวลา จนหาที่หยั่งธรรมลงไม่ได้โน่นนะ

เราจะทราบได้เมื่อสติปัญญามันทันกัน พอทันกันแล้วเราก็รู้
ฤทธิ์ของมันและกัน ทีนี้มันมีวิธีหลบหลีกปลีกตัวและต่อสู้กัน
ด้วยอุบายต่างๆ ได้เป็นลำดับๆ จนกระทั่งถึงสติปัญญาเกวียง
ไกรแล้วที่นี้กิเลสหมอบ หมอบนั้นไม่ใช่อะไรเป็นอุบายของมัน
เหมือนกันนะ คือกิเลสหมอบนั้นนะ อุบายของมันมันหลบจาก

ไม่ใช่มันหมอบกั้วเรานะ มันหลบจาก แล้วค่อยเขี่ย นี่ก็เป็นงาน
อันหนึ่งของสติปัญญาขั้นนี้ ขั้นอัตโนมัติ ขั้นหมุนตัวไปเองไม่อยู่
เฉยๆ มันหมุนของมัน มันหมุนค่อยเขี่ยขุดค้นหา เหมือนกับว่า
กิเลสมันลื่นไปเลยนั่นนะ มันไม่ได้ลื่นนะ

ถ้ายังไม่ประกาศเป็น **สนธิปฏิริโก** ขึ้นเมื่อไรแล้วเราจะลงใจ
ไม่ได้ เรื่องกิเลสแหลมคมขนาดนั้น เฉพาะอย่างยิ่งราคะเป็น
สำคัญมาก นี่เคยปฏิบัติมาแล้วหมอบราบทีเดียว จนกระทั่งเกิด
ความกล้าหาญชาญชัย เอ้า จะให้มีแต่ผู้อย่างสำคัญ ๆ ทั้งนั้น
รุมเป็นตับอยู่นี่นะ เราจะเดินบุกเข้าไปนี่ไม่ให้ความกำหนัด
ยินดีอะไรเลย นู่นนะมันอาจหาญขนาดนั้น นั่นไม่ใช่มันหมุดนะ
ไม่ลื่นนะ มันกล้าหาญ นั่นมันหลบจากเราไม่รู้ เมื่อเราพลิกไป
พลิกมาหาท่าหาทางหลายตลบทบทวนด้วยอุบายปัญญาของ
เรา มันโผล่ขึ้นมาจนได้ ฟาดกันลงไป เอ้า ถ้ามันลงจริงจังของ
มันแล้วไปทดลองกันทำไม กล้าหาญไปหาประโยชน์อะไร ความ
กล้าหาญมันก็ผิด นั่น แต่มันถูกในขั้นนั้น

เวลาผ่านไปแล้วรู้ความกล้าหาญก็เป็นบ้ำอันหนึ่งเหมือนกัน
บ้ำกลัวแล้วก็บ้ำกล้า บ้ำยินดีแล้วก็บ้ำยินร้าย มันเป็นคู่กันเลย พอ
มันเต็มทีของมัน เป็น สนฺทิกฺกุสิโก เต็มตัวแล้วทดลองอะไร นั่นมัน
ถึงตายตัว มันรู้ พระพุทธเจ้าบอกแล้ว ท่านแสดงไว้แล้วว่า สนฺ
ทิกฺกุสิโกๆ ฟังซิ ประจักษ์โดยลำดับๆ ประจักษ์เต็มที่ก็ต้องเต็มที่
ถึงขั้นธรรมเต็มที่ก็ต้องเต็มที่ เอาให้มันจริงมันจังอย่างนั้นซิ ฟาด
มันสะบัดหันเหลงไป

ปัญญาละสำคัญ ให้ใช้เสมอขณะปัญญา ปัญญากับสมาธิ
เป็นคู่เคียงกันไป อย่าคอยแต่ว่าสมาธิเท่านั้นเท่านั้นแล้วถึงจะใช้
ปัญญา สมาธิมีเท่าไรก็เป็นสมาธิเท่านั้นไม่เกิดปัญญาได้เลย
เราเคยเป็นมาแล้วกล้าพูดเต็มที่ ติดสมาธิมากี่ปี จนจะเอาสมาธิ
เป็นมรรคผลนิพพานเลย นั่นมันหลงขนาดไหน แต่พอแยก
ออกมาจากสมาธิมาเดินถึงขั้นปัญญานี้มันหมุนตัวเลย เพราะ
มันอิมตัวแล้วนี่จิต มันไม่ยุ่งกับอะไร พามันนอนจมอยู่เหมือน
หมูเฉย ๆ นี่ พอปัญญาออกแล้วมันก็ก้าวของมันเรื่อย ยิ่งถึงขั้น
ละเอียดสุดนั่นมันยิ่งละเอียด เหมือนกับน้ำซับน้ำซึมที่เดียว

ปัญญาที่แบบนั้น อวิชชามันก็แบบนั้นเหมือนกัน หลบจากกัน
อยู่ใกล้ ๆ ไม่ไกลแหละ อยู่ในจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ จนมัน
หลงได้นั้นละ เวลาารู้อย่างเต็มที่แล้วอวิชชาก็ดับสลายหายซาก
ไปในขณะนั้น

(ถอดเสียงธรรมโดย www.Luangta.com)

ที่มา: <https://youtu.be/Xv3A19eiy4M>